

יהודים מוזכרים לראשונה במורס ב-1613. ב-1678 הוגבל מספר המשפחות שהותר להן להתגורר במחוז מארס לשש. ב-1723 חיו כאן עשר משפחות. עד המאה ה-19, היו היהודים כפופים למגבלות חוקיות ומקצועיות. רק ב-1847 נחקק "החוק בדבר תנאי היהודים" שהווה צעד ישוב בדרך לשוויון זכויותיהם האזרחיות והחוקתיות בפרוסיה, שהושג במלואו רק ב-1869.

ב-1928 חיו במורס בערך 230 יהודים. הקהילה היהודית כללה את יהודי הישובים הבאים Rheinhausen, Homberg, Kamp-Linfort, Neukirchen. היהודים ראו את עצמם כאזרחי גרמניה "בעלי דת יהודית". עוד לפני 1933 היו מהומות אנטישמיות מורס. בית הקברות היהודי חולל בפעם הראשונה ביום שישי הטוב (ערב חג הפסחא הנוצרי) בשנת 1927. עם עליית הנאצים לשלטון בשנת 1933, הורע מצבם של היהודים באופן דרמטי. חוקים אנטי-יהודים והטרדות מכוונות הקשו על חייהם. שלילת זכויותיהם דחקה אותם לשולי החברה. רבים מהם היגרו. פוגרום "ליל הבדולח" ב-9 לנובמבר 1938 שמש כאות האחרונה שהבהירה לרבים מהם, שעליהם לברוח. עם פרוץ המלחמה בשנת 1939, נחסמו בפניהם כל מסלולי ההגירה לחו"ל סופית. 60 מיהודי מורס שנותרו עדיין בעיר, נאלצו להתגורר במה שנקרא "Judenhäuser" וזאת בצפיפות גדולה מאד. על שניים מתוך חמשת הבתים הללו ישנם היום לוחות הנצחה: בורגשטראסה 16 וקירכשטרסה 11. הבתים האחרים היו ב-אורדינגרשטרסה 11, ב-נויסשטרסה, 33a ו-רפלנרשטרסה 2.

התעמולה הנאצית הציגה גירושים אלה כ"פינוי למטרות עבודה במזרח". המשלוח הראשון ב-10 לדצמבר 1941, יצא לדרך באור היום, מול "המסעדה השטיירית" בצומת הרחובות Hülsdonker ו-Krefelderstraße. 40 אנשים נלקחו בחשמלית לקרפלד ומשם גורשו לריגה. שני גברים בלבד שרדו גירוש זה. אחד מהם, קרל קופל מנויקירשן-פלויין, היה היחיד מבין מהיהודים שגורשו, שחזר לאיזור מורס אחרי 1945. בגל הגירושים השני ב-25 ביולי 1942, הוגלו 21 קשישים לטרזינשטט. בגירוש ה-3, בספטמבר 1944, גורשו אותן נשים, שהיו מוגנות עד אז, מכיוון שהיו נשואות לבני זוג שאינם יהודים. רק עשר מהן שרדו. בסך הכל, נספו לפחות 180. נצולי הקהילה היהודית מורס, פזורים ברחבי העולם.

בבניין הסמוך לבית הכנסת לשעבר, שנהרס ב-1975, נמצא מאז 1982 לוח זיכרון. בשנת 1987 הוקמה ממול קשת-זכרון לבית הכנסת. היהודים המתגוררים כיום במורס שייכים לקהילה היהודית בקרפלד.

Bildunterschriften

איזק (יצחק) קאופמן, בעליה של חנות למוצרי ברזל, וחבר מועצת העיר לאורך שנים, ליד הגה מכוניתו בחגיגת המילניום של חבל הריין בשנת 1925.

סוחרי-בקר וקצבים יהודיים לפני בית המטבחים במורס ביניהם משה מוזס, ליאופולד מוזס, זיגמונד לייזר, יוליוס יקוב, סלומון קופל.

אוגוסטה פרנקן עם ילדיה קרל, אדית וטרודה, 1916
אלמנתו של אלקס פרנקן, שנפל בורדן ב-1916, ניהלה לאחר מות בעלה חנות בדים ב-הומברגרשטרסה.
האם והילדים הצליחו להגר לברזיל.

גירוש ראשון, 10 בדצמבר 1941